

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones Hæreticoru[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

ad refutandum errorem, quod sola species panis ad salutem non sufficiat, in quo ferè omnes hæretici versantur. Tertia, ad debitam reverentiam huic Sacramento præstandam; nam ob populi multitudinem vix evitari posset frequens sanguinis effusio, præsertim cum ad sacram mensam multi senes tremuli, & juvenes incompositi & inconsiderati accederent. Demum Ecclesia animadvertit, plures naturâ à vino esse abstemios, ipsiusque odoris impatientes; vinum multis in locis haberi non posse in tanta copia, ut multa hominum millia possint communicare; durumque esse Sacerdoti, id quod ab omnibus delibatum erat, & restabat, consumere, præsertim cum ad communicandum accederent aliqui malè affecti, sordidi, & fœtidi, qui etiam alios à Communione deterrebant, eò quod ex eodem calice illis bibendum erat. Alia etiam inconvenientia, quæ ex Communione sub utraque specie contingebant, refert Concilium Basileense, ut quod sæpè Sacerdotes ad supplendum sanguinem pro multitudine communicantium, consecrarent solum calicem, idque extra Missam, quod sæpè pro sanguine ministrarent purum vinum, & alia hujusmodi, quibus mota est Ecclesia ad Communionem sub utraque specie prohibendam.

§. II.

Solvuntur objectiones hæreticorum.

64. Objiciunt in primis sectarii contra primam conclusionem: Christus Joannis 6. dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ubi copulativè dixit: *Nisi manducaveritis, & biberitis* &c. Ergo utrumque implendum est ex Christi præcepto. Neque sufficit respondere (inquit Molinæus) sanguinem Christi contineri per concomitantiam sub specie panis, quandoquidem Christus præcipit bibere: tumere autem solum speciem panis, non est bibere.
65. Secundò opponunt verba Christi Matthæi 26. *Bibite ex hoc omnes:* non enim (inquit) solis pastoribus dicta sunt, sed omnibus fidelibus: quia si laici non teneantur ex vi talis præcepti bibere calicem, quia illi, quibus tunc Christus dedit, erant pastores, non tenebuntur etiam edere panem Eucharisticum, quandoquidem similiter illi, quibus tunc temporis Christus panem porrexit, & edere præcepit, erant omnes pastores. Unde Paschasius libro de corpore Christi cap. 15. verba illa Christi: *Bibite ex hoc omnes,* sic exponit: id est, tam ministri, quam reliqui credentes.
66. Tertiò sic arguunt: In istis aliis Christi verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem,* præceptum est Apostolis, ut idem facerent, quod Christus ipsis faciebat: Sed Christus dabat Apostolis utramque speciem: Ergo Apostolis & eorum successoribus præcepit, ut fidelibus utramque speciem ministrarent.
67. Quartò ex verbis Apostoli 1. ad Corinthios 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat,* sic arguerantur: Si Rex præcipiat, ut miles arma sumat, & strenuè pugnet, utrumque illi præcipit: Ergo similiter cum Paulus præcipiat fidelibus etiam laicis, ut edant de pane, & bibant de calice, utrumque illis præcipit.
68. Ad primum locum tripliciter responderi potest. Primò sensum hujus propositionis: *Nisi manducaveritis & biberitis,* posse esse disjunctivum,

A ex modo loquendi Hebræorum; qui sæpè particulâ copulativâ utuntur pro disjunctivâ, ut *Argentum & aurum non est munda* Jeremias 15. *Si non venissem, & locutus fuisset eis, ne cecum non haberent.* Id etiam contra ex illis apostoli 1. ad Corinthios 11. *Qui manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit:* hoc est, qui manducat, vel bibit: Neque enim per indignam hujus Sacramenti assumptionem, necessarium est, ut sub utraque specie illud indigne sumat, sed sufficit, quod panem Eucharisticum vel calicem indigne sumat. Ex hæc tenet ipsi permittunt abstemios communicare sub specie panis, & tamen non putant abstemios privandos esse vitâ æternâ: Ergo nec ipsi sentiunt in rigore hanc sententiam Christi copulativè: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Respondeo secundò illic dari præceptum de utraque scilicet corpore & sanguine Christi sumendo in Eucharistia, non autem de modo sumendi sub una aut duplici specie: Christus enim ex verba protulit contra eos, qui inter se litigabant, dicentes: *Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ut manducandum?* Illi autem non litigabant de modo sumendi sub utraque vel unica specie, sed de re ipsa, an nimirum posset caro ejus & sanguis in Eucharistia sumi.

Tertiò. Esto deur præceptum ibi de utraque specie sumenda, non tamen datur ut implendum per singulos, sed per aliquos tantum, scilicet per Sacerdotes consecrantes: sicut licet Deus universaliter Deus jubeat: *Crescite & multiplicamini,* non significant tamen, quod ab omnibus, sed solum à quibusdam, humanæ propagationis opera deur.

Ad secundum respondeo, verba illa: *Bibite ex hoc omnes,* dicta esse solis Apostolis: ex tantum dicta fuere, de quibus Marcus 14. dicitur: *& biberunt ex illo omnes,* scilicet soli Apostoli, quibus Christus potius dixit: *Bibite ex hoc omnes,* quam *manducate ex hoc omnes,* quia panem ejus fregit, & deditque eis: vinum autem in calice consecratum dedit discipulis inter se dividendum, juxta illud Lucæ 22. *Accipite & dividite inter vos.* Ad probationem verò in contrarium dico ex vi illorum verborum non teneri fideles laicos edere panem Eucharisticum, sed ex vi illorum: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c.* Expolitio autem Paschasii est accommodata intelligenda, ut nolit eodem modo bibere reliquos fideles, ut ministros consecrantes; sed consecrantes sub utraque specie, & formaliter: reliquos verò fideles sub alterutra tantum specie, & concomitantiter; quia sub specie panis concomitantiter etiam bibunt sanguis.

Ad tertium respondeo, Christum illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem,* solum ordinasse, ut Apostoli, eorumque in sacerdotio successores, offerrent corpus & sanguinem suum in sacrificio Missæ, ut constat ex Tridentino sess. 21. canone 2. Unde falsum est, quod dicunt sectarii, nimirum Christum verbis illis præcepisse Apostolis, ut ipsi facerent aliis, quidquid ipse eis fecerat, alioquin enim præcepisset, ut omnes alios facerent Sacerdotes, quandoquidem ipsi tunc à Christo Sacerdotes facti sunt.

Ad quartum respondeo, Paulum tradere illi præceptum non de edendo pane, vel bibendo

do calice absolute, sed tantum de modo dignè edendi, vel bibendi; nihil enim intendebat quam corrigere abusus & irreverentiam Corinthiorum in perceptione corporis & sanguinis Christi. Certe si Apostolus verbis illis voluisset, ut doceret Sectarii, tradere præceptum sumendi utramque speciem, male præmississet propositionem istam disjunctivam, utpote tali intento contrariam: *Traque quicunque manducaverit panem, vel biberit calicem Domini indigne &c.*

74 Obijciunt insuper Sectarii aliqua Patrum testimonia, quibus significare videtur, esse præceptum divinum communicandi sub utraque specie: Iustinus enim Apolog. 2. pro Christianis, post descriptam communionem sub utraque specie, subdit: *Apostoli in Evangelio ita sibi Christum præcipisse tradiderunt.* Cyprianus libro 2. Epistol. 3. Quidam (inquit) vel ignoranter vel simpliciter in calice Domini sanctificando, & plebi ministrando, non hoc faciunt quod Christus fecit & docuit. Et sermone de cœna Domini: *Lex esum sanguinis prohibet: Evangelium præcipit ut bibatur.* Augustinus libro questionum in Leviticum quæst. 7. *Ad bibendum sanguinem omnes exhortantur qui volunt habere vitam.* Bernardus sermone 3. in ramis palmarum: *Alimentum corporis & sanguinis Domini in prima cœna Domini exhibitam, deinceps frequentari mandatur.* Demum Leo Papa sermone 4. de Quadagesima reprehendit eos qui corpus Christi accipientes, sanguinem haurire declinabant. Et Gelasius de consecratione dist. 2. cap. *Comperimus, jubet vel abstinere à communione, vel utramque speciem sumi, Quia (inquit) divisio unius ejusdemque mysterii, sine gravi sacrilegio non potest provenire.*

75 Ad Iustinum respondeo illum solum velle, Apostolos à Christo præceptum accepisse consecrandi in utraque specie, non verò alios communicandi in utraque. Unde præcipisse non cadit supra communionem in utraque specie, sed supra consecrationem. Quod verò ea interpretatio legitima sit, ex eo colligitur, quod idem Author ibidem dicat, Eucharistiam per Diaconos deferri ad eos qui Missarum solemnis, quæ diebus Dominicis celebrabatur, adesse non poterant. Nec enim probabile est ad hos abentes sanguinem per illos fuisse delatum, ob periculum effusionis, sed solum corpus sub specie panis; sicut dabatur iter facientibus, & iis qui domum revertentes futuris solemnis adesse non poterant, nec non Monachis Eremitarum cultoribus, qui ipsum in Eremitum deferre solebant, & in celulis suis servare, ut supra ex S. Basilio retulimus.

76 Ad Cyprianum dico, eo loco non agere de calice populo ministrando, sed de aqua miscenda vino consecrando, ut patet ex verbis, quæ loco citato subiungit: *Admonitos autem nos scias, ut in calice offerendo, Dominica traditio servetur, neque aliud fiat à nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecit: ut calix qui in commemorationem ejus offertur, mixtus vino offeratur.* Adde quod potuit hic Patet ad calicis sumptionem populum adhortari, quia in ejus Ecclesia vigeat usus communicandi sub utraque specie: quare lib. 1. Epist. 2. de Martyribus loquens, hæc habet: *Quomodo docemus aut provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere, si eis militaturis Christi sanguinem denegamus? aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos ad bibendum prius in Ecclesia poculum Domini, jure communicationis admittimus? Et Au-*

A gustinus in Psalmum 22. *Hoc calice (inquit) inebriati erant Martyres, quando ad passionem euntes suos non agnoscebant, non uxorem sentem, non filios, non parentes, & gratias agendo dicebant: Calicem salutis accipiam.* Unde quando idem S. Doctor ait quod ad bibendum sanguinem omnes exhortantur qui volunt habere vitam, vel solum hortatur fideles ad servandam illam consuetudinem communicandi sub utraque specie, quæ tunc vigeat non solum Carthagini, sed etiam in aliis Africæ Ecclesiis: vel si id esse de præcepto divino significet, loquitur tantum de sanguine quoad rem, qui simul concomitanter sumitur cum corpore, sub specie panis; non quoad modum sumendi sub specie vini. In quo sensu etiam explicari & intelligi potest locus D. Bernardi, vel dici ipsum ibi loqui de solis Sacerdotibus consecrantibus.

B Ad D. Leonem & Gelasium dico quod ut latentes suis temporibus sub Catholico nomine Manichæos detegerent, decretum condiderunt de communione sub utraque specie, tanquam de medio ad hunc finem aptissimo; cum enim Manichæi haustum calicis penitus abhorrent, ob rationem supra allatam, ab eo abstinentes, non obstante decreto illo, & tamen communicantes sub specie panis, facile detegi poterant, & à veris Catholicis secerni; idè autem Gelasius, pro ratione talis sui decreti, addidit, divisionem unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non posse provenire, quia Manichæi abstinentes à vino tanquam à Damone facti, non credebant Christum sub ejus specie in sacramento altaris existere. Ex quibus nihil contra nos, communionem enim illam sub utraque specie non decreverunt Summi illi Pontifices tanquam necessariam necessitate divini præcepti ad salutem.

78 Obijciens tertio: Quod superior concedit, inferior prohibere non potest: Sed Christus quamvis non præcepit utrum calicis, concessit tamen fidelibus jus ad illud, ut constare videretur ex illo Luca 22. *Bibite ex hoc omnes:* Ergo Ecclesia non potest illos privare usu calicis.

D Confirmatur: Hoc sacramentum est ultimum testamentum quo Christus morti proximus, corpus & sanguinem suum legavit filiis suis: Ergo Ecclesia non potest absque iniustitia hæc hereditate Christianos privare, cum non sit domina, sed tantum administratrix sacramentum.

Ad objectionem respondeo Christum non contrulisse fidelibus jus petendi calicem absolute, sed cum subordinatione ad Ecclesiam, quæ est optima legum Christi interpret.

Ad confirmationem dico quod Ecclesia privando laicos usu calicis, non privat eos propterea hereditate à Christo legata, tum quia quidquid acciperent per utramque speciem, accipiunt per unam tantum: tum etiam quia esto fraudarentur aliqua gratia, cum tamen hæc non sit ad salutem necessaria, non defraudantur paternâ hereditate, quæ salvatur in gratia ad salutem necessaria. Sicut infantes non dicuntur fraudari paternâ hereditate, eò quod quod priventur gratia sacramentali quam ex manducatione hujus sacramenti præcipere possent.

Ex dictis inferes, ex vi præcepti divini, non minus licitum ac sufficiens ad salutem fore, hoc sacramentum sub specie vini, quam sub specie panis sumere; cum non minus una species quam altera annexam habeat promissionem æternæ vitæ, & totum Christum, totamque resurrectionem

nem spiritualem animæ contineat. Ecclesia tamen communionem laicorum ad speciem panis, potius quam ad speciem vini determinavit, tum propter minus periculum irreverentiae, tum propter majorem difficultatem habendi & conservandi vinum in regionibus in quibus non nascitur, illudque pro inermis conservandi. Præterquam quod animadvertit aliquos esse à natura abstemios, & à vino abhorrentes, ejusque saporis & odoris impatientes.

81. Quæres, liceat ne in aliquo casu calicem sumere laicis?

Respondeo affirmativè, quia reverentia sacramenti, & intentio Ecclesiæ, potest interdum exigere contrarium: ut si verbi gratia periculum sit ne species vini consecrata, ab infidelibus effundantur, & proculcentur; vel si mortuo Sacerdote ante consumptum calicem, nullus alius sit qui consumat, & corruptionis specierum periculum imminet. Addunt aliqui id licere in casu in quo moribundus non posset hostiam deglutire, sed solum sub specie vini communicare. Sed huic sententiæ non assentior, quia cum hoc sacramentum non sit simpliciter necessarium, non obligat nisi cum debitis circumstantiis ab humano præcepto præscriptis, dependenter à quo sæpe divina obligant. Unum tamen casum excipio, in quo scilicet moribundus habens conscientiam mortalis, non posset habere Sacerdotem cui confiteretur, posset tamen habere Diaconum qui sibi sanguinem ministraret; nam cum in eo casu sumptio Eucharistiæ illi esset ad salutem necessaria, per epikeiam & legis interpretationem, communicare posset sub specie vini: sicut articulo præcedenti dicebamus, licere in simili casu Sacerdoti non jejuno celebrare; si nimirum sumpto veneno mortis appropinquaret, & habens conscientiam mortalis, copiam Confessoris non haberet. Vix tamen casus est mortaliter possibilis, nisi tantum in eventum, quo deficiente Sacerdote post sumptionem corporis, maneret sanguis in altari, & non esset Sacerdos qui supplere posset defectum, & moribundus esset proxime expiraturus.

82. Demum potest aliquis sub utraque specie communicare ex privilegio, potest enim Ecclesia super hoc præcepto suo dispensare; ut ipsa dispensavit Clemens VI. cum Rege Christianissimo, Anno 1341. & Paulus III. cum Bohemis, modo non adhæreant hæresi Petri Dresdenensis, & Jacobi Minelli, qui primi in Bohemia Anno 1412. Calixtinorum hæresim seminarunt. Item Papa solemniter celebrante, Diaconus & Subdiaconus sub utraque specie communicant.

DISPUTATIO X.

De Ministro Eucharistiæ.

Ad quæstiones 80. & 82. D. Thome.

Minister Eucharistiæ duplex esse potest: alter conficiens, cujus potestas versatur in materia consecranda: alter tantum dispensans, qui solum distribuit materiam præconsecratam. De utroque in hac disputatione differemus, & utrum hujus sacramenti consecratio & administratio soli Sacerdoti conveniat, breviter resolvemus. Aliæ verò difficultates quas D. Thomas art. 5. & sequentibus pertractat, in

A scilicet malus Sacerdos, & hæreticus, an debet consecrare, Eucharistiam consecrare possunt in Tractatu de Sacramentis in communi, & quæ de Ministro sacramentorum, disp. 6. expelluntur sunt.

ARTICULUS I.

Utrum consecratio hujus sacramenti sit propria Sacerdoti, ut a nullo alio, etiam in casu necessitatis, fieri possit?

Lutherani existimant, quemlibet Christianum, vi Baptismi, habere potestatem consecrandi Eucharistiam, licet hoc officium nemini sumere debeat nisi legitime vocatus, excepto casu necessitatis: in casu verò necessitatis dicitur quod unusquisque Paterfamilias potest domus suæ panem & vinum consecrare, & corpus & sanguinem suæ exhibere familie. Fundamentum istorum est, quia Scriptura variis in locis docet omnes Christianos esse Sacerdotes: Nam 1. Petri 2. dicitur vos autem genus electum, regale sacerdotium. Et D. Joannes Apocal. 1. Feni inter reges & Sacerdotes Deo & Patri suo. Et cap. 5. Tuus es Deo nostro regnum, & Sacerdos. Unde Tertullianus in exhortatione ad castitatem cap. 7. Sacerdos & Laici Sacerdotes sumus? scriptum est, Regnum & quæ nos, & Sacerdotes Deo & Patri suo faciunt. Reverentiam inter ordinem & plebem constituit sola autoritas, & honor per Ordinis consecrationem attribuitur à Deo. Vbi Ecclesiastici ordinis non est consecratio, offerens, & tingis, & Sacerdos est tibi solus, sed & omnis Ecclesia, licet Laici: unusquisque enim de sua familia.

Dico tamen, solum Sacerdotem posse hoc sacramentum consecrare. Hæc conclusio elucet de fide: habetur enim in cap. Firmiter de Unitate Trinitatis, his verbis: Hoc sacramentum non potest consecrare, nisi solus Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus. Colligitur etiam ex Tridentino sess. 21. capituli affirmat sacrificium & Sacerdotium De consecratione esse conjuncta, & Christum Apostolicum eorumque in Sacerdotio successoribus, potestatem tradidisse consecrandi, offerendi, & ministrandi corpus & sanguinem ejus, nec non & pro peccata dimittendi & retinendi. Idem etiam patet ex forma initiandi Sacerdotes in universa Ecclesia Latina, in qua sic dicitur ab Episcopo accipere potestatem offerendi sacrificium pro vivis & defunctis. Quæ verba in nullius alterius ministerio consecratione proferuntur. Demum id constat ratione S. Thomæ hic art. 1. Illi enim soli possunt consecrare corpus Christi quibus ipse Christus hæc potestatem planè supernaturalem concessit: illi qui non concessit eam nisi Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, verbis illis, hoc facite in meam commemorationem. Unde Clemens Romanus lib. 8. Constit. cap. ultimo affirmat Christum solis Apostolis dixisse, Hoc facite, ab illis vero & per illos derivatam fuisse hanc potestatem ad Presbyteros: ideoque lib. 2. cap. 37. ait: Quicumque Laicus sine Sacerdote aliquid operatur, non recte operatur: Ergo, &c.

Favet etiam alii SS. Patres: Chrysostomus in 1. lib. 3. de Sacerdotio cap. 4. & 5. Sacerdos gradum, supra reliquorum hominum dignitatem, mirum in modum extollit, eo quod habeat potestatem offerendi sacrificium Eucharisticum, & remittendi peccata. Et Hieronymus in Epistola